

ЧЛАНЦИ

Nemanja VUJČIĆ*

KASANDROVA ILIRSKA POLITIKA

ABSTRACT: This paper is written as an attempt of investigation of the deeper motivation behind the two Illyrian campaigns of the Macedonian ruler Cassander (316 – 297 BC). The results of these actions were ephemeral and they are not seen as very important in the modern historiography. They are explained either as a kind of continuation of the traditional policy of the Macedonian kings towards their western neighbors or as an indication of increasingly important role played by the southern Illyrian tribes on the wider Mediterranean scene. This paper interprets these campaigns as a part of a well-planned expansion in the direction of the Adriatic Sea, an attempt that represents a fresh chapter in the history of the Macedonian relations with Illyrian peoples. Although the exact scope and the particulars of his plans are impossible to know now, Cassander's policy in these parts anticipates similar designs of Philip V, one century later. Failure of these attempts should be explained by wider historical circumstances: more pressing issues were occupied Cassander's attention and resources. After the initial success, he was not in the position to devote significant forces into defense and control of the occupied areas.

KEY WORDS: Cassander, Illyria, Adriatic, Apollonia, Epidamnos, Antipatreia

Kada je, u proleće 316. godine pre n.e., preuzeo kontrolu nad Makedonijom,¹ Kasandar je nasledio obaveze i geopolitičke dileme ranijih kraljeva. Pogled ovog bezobzirnog ali sposobnog uzurpatora bio je pre svega usmeren ka grčkom jugu i anadolskom istoku – pravcima odakle su dolazile najveće pretnje po njegov položaj, i koji su bili predmet njegove ambicije i ekspanzije. Tek kada je Grčka bila čvrsto pod njegovom prevlašću a Mala

* Autor je naučni saradnik, Odeljenja za istoriju, Filozofski fakultet u Beogradu.

¹ Diod. XIX 35-36, 49-52.

Azija u posedu prijateljskih sila (što se ostvarilo nakon Antigonovog poraza 301. godine pre n.e.) Kasandar je mogao biti siguran u pogledu svoje vladavine nad Makedonijom. Međutim, očigledan prioritet šire mediteranske politike ne znači da je Antipatrov sin mogao da u potpunosti zanemari tradicionalna pitanja makedonskih odnosa sa starobalkanskim plemenima. Svakako, snaga ilirskih kraljeva bila je neznatna u poređenju sa pretnjom koju su predstavljali Antigonidi, ali Iliri su bili bliski susedi i prilike u njihovoj zemlji su se neposredno ticale Makedonije.

Kasandrovim intervencijama u Iliriji važnost uglavnom pridaju istoričari prvenstveno zainteresovani za ilirski prostor.² U historiografiji o antičkoj Makedoniji ovaj segment njegove delatnosti je tretiran sasvim uzgredno.³ Ipak, on zaslužuje pažljiviju analizu jer pruža uvid u kontinuitet i promene makedonske politike prema tom delu Balkana a pritom nije bez značaja za širi kontekst odnosa između dijadoha. Videćemo da se Kasandrova aktivnost u ilirskim oblastima odvijala pretežno u intervalima zatišja u borbi za premoć na Mediteranu.

Većinu neposrednih podataka o politici Antipatrovog sina prema Iliriji dugujemo Diodoru sa Sicilije. Opšti problemi Diodorovog teksta, naročito pitanje hronološke preciznosti, i ovde dolaze do izražaja. Iz XIX i XX knjige *Istorijske biblioteke* saznajemo za dve Kasandrove intervencije u Iliriji: jednu izvedenu ubrzo po konsolidaciji njegovog položaja u Makedoniji i Grčkoj i drugu, dve godine kasnije. Prvu Diodor opisuje kao produžetak pohoda protiv Etolaca: Kasandar je direktno iz Makedonije pošao na Etoliju sa velikom vojskom – Etolci su nedugo pre toga ušli u (još uvek neformalizovan) savez sa Antigonom.⁴ Značajniji uspeh je izostao, ali je Kasandar iskoristio priliku da organizuje Akarnance tako da ubuduće mogu da pruže ozbiljniji otpor Etolcima i ostavio garnizone u akarnanskim gradovima (Etolci su ih napali ubrzo po njegovom odlasku). Potom je prešao na Leukadu a odatle je pomorskim putem prebacio trupe u južnu Iliriju.⁵ O razlozima za ovaj po-

² P. Cabanes, *Iliri od Bardilija do Gencija (IV - II. stoleće pre Krista)*, Zagreb 2002, 78-80; A. Stipčević, *Iliri: povijest, život, kultura*, Zagreb 1989, 36; F. Papazoglu, *The Central Balkan Tribes in Pre-Roman Times. Triballi, Autariatae, Dardanians, Scordisci and Moesians*, Amsterdam 1978, 114; ead., Les origines et la destinée d l'Etat illyrien, *Historia* 14 (1965), 160-161; M. Šašel-Kos, *Appian and Illyricum*, Ljubljana 2005, 257; J. Wilkes, *The Illyrians*, Cambridge MA 1996, 124-125.

³ M. Fortina, *Cassandro, re di Macedonia*, Turin 1966, 69-70, 73, 76; N. G. L. Hammond, *The Macedonian State: Origins, Institutions and History*, Oxford 1989, 264; F. Jacoby, *RE* sv. Kassandros, 2302, 2304; W. W. Tarn, The Heritage of Alexander, u: *CAH* VII, 486. Detaljniju analizu daju N. G. L. Hammond, F. W. Walbank, *A History of Macedonia III: 336-167 BC*, Oxford 1988, 154-156.

⁴ Diod. XIX 66, 2; cf. D. Mendels, Aetolia 331-301: Frustration, Political Power, and Survival, *Historia* 33-2 (1984), 168-169.

⁵ Diod. XIX 67, 3-5.

hod Diodor ne govori ništa i mnoga pitanja ostaju otvorena. Da li je intervencija u Iliriji planirana unapred ili je odluka doneta u toku etolskog pohoda, možda usled izostanka uspeha protiv Etolaca? Da li je vest o dešavanjima u Iliriji možda navela Kasandra da promeni planove? Prisustvo flote u Jonskom moru – Diodor ne objašnjava odakle i kada su ovi brodovi došli – pokazuje da je akcija na ilirskoj obali verovatno planirana izvesno vreme unapred. Kasandar se iskrcao u današnjoj južnoj Albaniji i osvojio Apoloniju u prvom jurišu. Odatle je krenuo na sever i, u bici čija lokacija nije data,⁶ porazio ilirskog kralja Glaukiju. Potom je sklopio povoljan mir sa Glaukijom (izvor ne saopštava detalje) i zaposeo Epidamno bez borbe, ostavljajući garnizon. U Makedoniju se verovatno vratio kopnenim putem.⁷ Diodor u istu godinu smešta i vest o napadu kralja Glaukije na Apoloniju i uspešnoj odbrani grada zahvaljujući najamnicima u službi Akraganta, koji su se tu slučajno zadesili. Glaukija je nakon ovog neuspeha sklopio sporazum sa Apolonijom, što je možda početak njihovog potonjeg savezničkog odnosa. Pisac iz Agirija ovaj događaj navodi *nakon* pripovedanja o Kasandrovom pohodu, a u sklopu izlaganja o događajima na Siciliji.⁸ Međutim, makedonski garnizon koji je Kasandar ostavio se ne spominje (Apolonija kao nezavistan polis sklapa ugovor sa Glaukijom) pa ga svakako treba datirati ranije u istu godinu (verovatno proleće ili leto 314. pre n.e.). Ovo je samo jedan primer hronološki problematičnih mesta u Diodorovom delu.⁹

⁶ Diodor spominje da je pre bitke prešao reku Hebar (Ἑβρος) ali oko identifikacije ovog vodotoka ne postoji saglasnost. Hammond (*A History of Macedonia III*, 154) ovu reč tretira kao grešku u tekstu i smatra da je u pitanju reka koju latinski pisci znaju kao *Genusus* (Caes. *BC III* 75; Liv. *XLIV* 30, 10 i 12), moderno ime Škumbin. U tom slučaju, bitka je vođena negde u današnjoj centralnoj Albaniji.

⁷ Diod. *XIX* 67, 3-7: Κάσανδρος δ' ὄρων τοὺς Αἰτωλοὺς συναγωνιζομένους μὲν Ἀντιγόνῳ, πόλεμον δ' ἔχοντας ὁμορον πρὸς Ἀκαρνᾶνας ἔκρινε συμφέρειν ἅμα συμμάχους μὲν Ἀκαρνᾶνας ποιήσασθαι, ταπεινώσαι δὲ τοὺς Αἰτωλοὺς... ὁ δὲ Κάσανδρος ἀπολιπὼν στρατηγὸν Λυκίσκον μετὰ τῶν ἱκανῶν στρατιωτῶν τούτῳ μὲν παρήγγειλε βοηθεῖν Ἀκαρνᾶσιν, αὐτὸς δὲ μετὰ δυνάμεως παρελθὼν ἐπὶ Λευκάδος τὴν πόλιν διὰ πρεσβείας προσηγάγετο. Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν ὄρμην ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν ποιησάμενος Ἀπολλωνίαν ἐξ ἐφόδου παρέλαβεν. Εἰς δὲ τὴν Ἰλλυρίδα προελθὼν καὶ διαβάς τὸν Ἑβρον ποταμὸν παρετάξατο πρὸς Γλαυκίαν τὸν Ἰλλυριῶν βασιλέα. Περιγενόμενος δὲ τῇ μάχῃ πρὸς μὲν τοῦτον συνθήκας ἐποιήσατο, καθ' ἃς οὐκ ἐξῆν τῷ Γλαυκίᾳ στρατεῦειν ἐπὶ τοὺς Κασάνδρου συμμάχους, τὴν δὲ τῶν Ἐπιδαμνίων πόλιν προσαγαγόμενος καὶ φρουρὰν ἐγκαταστήσας ἐπανήλθεν εἰς Μακεδονίαν.

⁸ Diod. *XIX* 70, 6-7. Najamnike u službi Akraganta je predvodio Spartanac Akrotat (sin kralja Kleomena II). Ploveći za Siciliju bili su prinuđeni da skrenu ka ilirskoj obali i tako spasli Apoloniju od Glaukijinog napada.

⁹ Hammond (*A History of Macedonia III*, 155) smatra da se prisustvo makedonskog garnizona podrazumeva i da ovaj incident, koji on smešta u 313. godinu, pruža objašnjenje kako je Kasandar izgubio Apoloniju: Glaukija je opseo grad a Akrotat je posredovao između kralja i građana Apolonije (rezultat je čak bio sklapanje saveza), dok je makedonskom garnizonu dopušteno da ode. Ovo tumačenje uvodi niz pojedinosti koje se iz Diodorovog teksta ne daju ni naslutiti.

Prvi pohod predstavlja potpun uspeh: južna Ilirija, uključujući i grčke gradove, bila je u Kasandrovim rukama, obezbeđujući direktnu kopnenu vezu između Makedonije i Jadranskog mora. Makedonska okupacija je, međutim, trajala najviše dve godine i završila se vojnim slomom. Korkirani su sklopili savez sa Glaukijom i napali gradove na jadranskoj obali. Apoloniju su zauzeli i oslobodili a Epidamno je uzeo ilirski kralj.¹⁰ Brza Kasandrova intervencija je izostala, budući da ga je okupirao ustanak u Beotiji a zatim i mogućnost pomorske invazije na Makedoniju od strane Antigonovih snaga. Potom su ga (preuveličane) vesti o teškoćama njegovih trupa navele da velikom brzinom i sa nepotpunim snagama pođe na Epir. Tek po sklapanju mira sa epirskim kraljem Kasandar je *sa delom vojske* pošao na sever i napao Apoloniju. Ovo ga puta je građanska vojska Apolonije, pojačana saveznicima, pružila snažan otpor ispred zidina grada i nanela poraz Makedoncima. Bio je početak zime i Kasandar se, sa ostatkom poraženih snaga, povukao u Makedoniju. Korkirani, koji su svakako bili među saveznicima Apolonije, tada su proterali makedonsku posadu i sa Leukade.¹¹ Razlozi neuspeha drugog pohoda su jasni. Pritisci na drugim ratištima su dozvolili Kasandru da interveniše tek vrlo kasno, možda čitavih pola godine nakon odmetanja Apolonije i Epidamna, i sa vrlo ograničenim snagama.

Pre analize ovih događaja i motiva koji su stajali iza njih, potrebno je odrediti što precizniji hronološki okvir a on zavisi od odabranog rešenja za opštu Diodorovu hronologiju. Po danas najšire prihvaćenoj „visokoj“ hronologiji (prema kojoj se sastanak u Triparadisus odigrao u jesen ili zimu 321. godine, Eumen je pogubljen početkom 316, bitka kod Gaze je vođena u proleće 312), prvi pohod na Iliriju smešta se u godinu 314/313., a verovatno je okončan tokom jeseni 314. godine. Epirski pohod je izveden u leto 312. godine odakle je Kasandar pošao u Iliriju iste jeseni. Neuspeh pod Apolonijom i povlačenje u Makedoniju su datirani početkom zime 312/311. godine.¹² „Niska“ hronologija (Triparadisus u leto 320. godine, Eumenova smrt početkom 315, Gaza u jesen ili zimu 312/311), koju su neki kritičari prerano proglasili mrtvom,¹³ datira Kasandrov boravak na Peloponezu i povratak u Makedoniju u proleće i rano leto 313. godine, odakle je, krajem leta ili

¹⁰ Diod. XIX 78, 1: ἄμα δὲ τούτοις πρᾶττομένοις Κορκυραῖοι μὲν βοηθήσαντες Ἀπολλωνιάταις καὶ τοῖς Ἐπίδαμνίσι τοὺς μὲν στρατιώτας Κασάνδρου ὑποσπόνδους ἀφῆκαν, τῶν δὲ πόλεων Ἀπολλωνίαν μὲν ἠλευθέρωσαν, Ἐπίδαμνον δὲ Γλαυκίᾳ τῷ τῶν Ἰλλυριῶν βασιλεῖ παρέδωκαν. Nešto dalje (XIX 89, 1) Diodor saopštava da su građani Apolonije sami izbacili posadu i prešli na stranu Ilira.

¹¹ Diod. XIX 89, 1-3.

¹² A. B. Bosworth, *The Legacy of Alexander. Politics, Warfare, and Propaganda under the Successors*, Oxford 2007, 279-284; P. Wheatley, *The Chronology of the Third Diadoch War*, 315-311 B. C., *Phoenix* 52 3/4 (1998), 265-268.

¹³ *Ibid*, 276.

početkom jeseni, vodio etolski i ilirski pohod. U Makedoniju se vratio na samom kraju 313. godine. Korkirani su intervenisali protiv makedonskog garnizona početkom proleća 312. godine, Kasandrov epirski pohod počinje tek u ranu jesen a drugi ilirski krajem jeseni iste godine.¹⁴ Završnica dveju hronoloških šema, barem što se tiče Kasandrove aktivnosti u 312. godini se poklapa ali razlike u datiranju prvog pohoda ostaju nepremostive. Prema „visokoj“ hronologiji, Kasandrova osvajanja u Iliriji su se držala godinu i po do dve dana, sve dok ih savez Korkirana i kralja Glaukije nije srušio. Ali ako prihvatimo „nisku“ hronologiju, Kasandrov uspeh je bio potpuno efemeran: Makedonci su držali Apoloniju i Epidamno mnogo kraće, možda ni čitavu zimu. Prihvatanje jednog ili drugog rešenja ima, dakle, konkretne posledice po razumevanje i ocenu značaja Kasandrovih akcija u ovom delu Balkana. Na ovom mestu ne mogu ulaziti u sve detalje rasprave – koja nikako nije okončana – u vezi ispravnosti ova dva sistema.¹⁵ U celini, ubedljiviji su argumenti za „visoku“ hronologiju. „Niska“ hronologija niz događaja koji se inače smeštaju u period 315-312. godine stavlja u samo godinu i po dana što se čini malo verovatnim.

Postoji neposredan dokaz da je Kasandar duže zadržao i temeljnije organizovao znatan deo Ilirije (celu Dasaretiju, u najmanju ruku): to je grad koji je tamo osnovao. Antipatrija u Iliriji je grad koji se u helenističkoj istoriji spominje samo u vezi dve epizode. Prema Polibiju, Antipatrija u Dasaretiji je jedan od makedonskih gradova u Iliriji koje je ilirski kralj Skerdilaida privukao na svoju stranu, 217. godine pre n.e. Iako je bio početak zime, Filip V je odmah pokrenuo vojsku protiv Ilira i povratio izgubljene gradove i utvrđenja.¹⁶ Kasnije, u toku Drugog makedonskog rata, grad je pao pred navalom Rimljana. U jesen 200. godine pre n.e. vojska konzula Publija Sulpicija Galbe ugrozila je Antipatriju sa severozapada, prethodno zauzevši tri manja utvrđenja. Sulpicijev legat Lucije Apustije poveo je pregovore sa vodećim građanima o predaji; kada su ga ovi odbili, zauzeo je grad na juriš. Rimski vojnici su pobili odrasle stanovnike, bedeme srušili, a grad spalili.¹⁷ Pa-

¹⁴ E. M. Anson, *The Chronology of the Third Diadoch War*, *Phoenix* 60 3/4 (2006), 231-233.

¹⁵ Osnovni argumenti za „nisku“ hronologiju: R. M. Errington, *Diodorus Siculus and the Chronology of the Early Diadochoi, 320-311 B.C.*, *Hermes* 105 (1977), 478-504; u prilog „visoke“: A. B. Bosworth, *Philip III Arrhidaeus and the Chronology of the Successors*, *Chiron* 22 (1992), 55-81.

¹⁶ Polyb. V 108, 1-8: ὁ δὲ βασιλεὺς Φίλιππος... καταλαβὼν τὸν Σκερδιλαΐδαν ἐπὶ τῇ προφάσει τῶν προσοφειλομένων χρημάτων... καὶ τότε τῆς μὲν Πελαγονίας πόλισμα διηρηκῶτα τὸ προσαγορευόμενον Πισσαῖον, τῆς δὲ Δασσαρήτιδος προσηγημένον πόλεις, τὰς μὲν φόβῳ, τὰς δ' ἐπαγγελίας, Ἀντιπάτρειαν, Χρυσονδύωνα, Γερτοῦντα, πολλὴν ... πλὴν ὅ γε Φίλιππος στρατεύσας ἀνεκτίσατο μὲν τὰς προειρημένας πόλεις. Cf. D. Dzino, op. cit., 53; J. J. Wilkes, *Dalmatia*, London 1969, 21 (i nap. 3 na istoj str.).

¹⁷ Liv. XXXI 27, 1-4: “Consul Sulpicius eo tempore inter Apolloniam ac Dyrrachium ad Apsum flumen habebat castra, quo accessitum L. Apustium legatum cum parte copiarum ad

dom grada načinjena je pukotina u spoljnom pojasu makedonske odbrane, što su Rimljani iskoristili već sledećeg proleća. Teško da se može sumnjati da je grad u Iliriji po imenu Antipatrija mogao osnovati jedino Kasandar. Helenistički vladari su, sledeći primere Filipa II i Aleksandra Velikog, osnivali brojne gradove. Konkretni razlozi za to bili su raznovrsni, ali je karakteristično da su svi iole važniji centri, oni koji su od samog početka imali status polisa, nosili dinastička imena. Najčešće je to bilo ime samog vladara, zatim njegove supruge ili roditelja. Kasandar je već 316. ili 315. godine pre n.e. osnovao Kasandreju, u kojoj je naselio nekadašnje stanovnike Olinta. Istovremeno je podigao Tesaloniku, nazvanu u čast supruge, Aleksandrove polusestre.¹⁸ Grad koji bi se zvao po njegovom ocu savršeno se uklapa u započeti niz, pogotovu ako je bio osnovan već sledeće godine. Izuzev u Kasandrovoj kratkotrajnoj dinastiji, ime Antipatar se ne sreće među helenističkim vladarskim imenima u IV i III veku pre n.e. Dinastičko ime upućuje na zaključak da je Antipatrija od samog početka imala status polisa; da je to bio slučaj i jedan vek kasnije, može se naslutiti iz Livijevog teksta koji spominje vodeće građane (*principes*).

Prema modernim istraživačima, Antipatrija se nalazila na mestu današnjeg Berata, dakle u samom srcu južne Albanije, daleko na zapad od tradicionalnih granica antičke Makedonije.¹⁹ Kada je tačno osnovan ovaj grad, ne znamo. Diodor ne pominje nikakve aktivnosti Kasandra u južnoj Iliriji između 311. i 302. godine pre n.e. što, s obzirom na ograničeno interesovanje njegovog izbornika, Hijeronima, za ilirske oblasti, ne mora da znači mnogo. Kontinuirani Diodorov tekst se prekida nakon jeseni 302. godine pre n.e. (kraj XX knjige *Istorijske biblioteke*), tako da smo o periodu od 301. godine pre n.e. do Kasandrove smrti 297. godine pre n.e. još slabije obavešteni. Ograđujući se na ovaj način, ipak je najverovatnija pretpostavka da je Antipatrija osnovana u periodu od 314. do 312. godine pre n.e. kada je Kasandar bio najviše zainteresovan za Iliriju i ulagao najveća sredstva u održanje makedonskog prisustva u njoj. Sam položaj grada (uzimajući da se zaista nalazio na mestu modernog Berata) opravdava pretpostavku da je bio

depopulandos hostium fines mittit. Apustius, extrema Macedoniae populatus, Corrhago et Gerrunio et Orgesso castellis primo impetu captis ad **Antipatream**, in faucibus angustis sitam urbem, venit. Ac primo evocatos principes ad colloquium, ut fidei Romanorum se committerent, perlicere est conatus; deinde, ubi magnitudine ac moenibus situque urbis freti dicta aspernabantur, vi atque armis adortus expugnavit puberibusque interfectis, praeda omni militibus concessa diruit muros atque urbem incendit. ”

¹⁸ G. M. Cohen, *The Hellenistic Settlements in Europe, the Islands and Asia Minor*, Berkley – Los Angeles 1995, 95-99, 101-105. Kasandar je obnovio i Tebu u Beotiji i osnovao, u korist svog brata Aleksarha, Uranopolis na Halkidičkom poluostrvu (G. M. Cohen, op. cit., 105-106, 119-120).

¹⁹ G. M. Cohen, op. cit., 76; N. G. L. Hammond, The Opening Campaigns and the Battle of the Aoi Stena in the Second Macedonian War, *JRS* 56 (66), 42-43.

osnovan kao deo ambicioznog projekta uključivanja južne Ilirije u makedonsku državu. Antipatrija se nalazila približno na polovini kopnene trase između Gornje Makedonije i Jadranskog mora. U tom smislu, ona je mogla da igra ulogu snažnog utvrđenog središta osvojene teritorije. Sa druge strane, smeštena na krajnjem zapadu Dasaretije, štitila tu oblast, a time i samu Makedoniju, od svakog neprijatelja koji bi nastupao sa severozapada, iz Ilirije. Rimski napad, osvajanje i razaranje grada u jesen 200. godine pre n.e. nisu bili iracionalan čin nasilja, već deo vojnih priprema za nastupanje ka unutrašnjosti Makedonije. Koja od dve funkcije je bila primarna u svesti osnivača Antipatrije moglo bi se zaključiti na osnovu datuma osnivanja grada, kada bismo ga znali. Ako je osnovan u toku okupacije južne Ilirije, prva uloga je verovatno bila osnovna. Ako je, međutim, to bilo nakon 312. godine pre n.e. kada su Apolonija i Epidamno već izgubljeni a snaga kralja Glaukije bila u porastu, zaštita Makedonije i preostalog dela Ilirije svakako je imala primat.

Kasandrovo ime se spominje i u vezi problema tzv. seobe Autarijata, saveza ilirskih plemena koja je u V i IV veku pre n.e. obuhvatao znatne prostore u unutrašnjosti Zapadnog Balkana (deo istočne Bosne, jugozapadne Srbije i severne Crne Gore, možda i deo doline Neretve). Do sredine IV veka pre n.e. Autarijati se sreću još dalje ka zapadu, u današnjoj centralnoj Srbiji.²⁰ Prema Diodoru, Kasandar je pružio pomoć Audoleonu, kralju Peonjana, u borbi protiv najezde Autarijata koji su napustili svoju domovinu. Autorijati su poraženi a zarobljenike, njih 20.000 (muškarce, žene i decu), Kasandar je naselio u okolini inače neidentifikovane planine Orbel.²¹ Ovaj događaj Diodor smešta u 310. godinu pre n.e. Justin prenosi sasvim drugačiju priču, prema kojoj su Autarijati napustili svoju zemlju pod pritiskom neobičnih prirodnih pojava – najezda bezbrojnih žaba i miševa.²² Kasandar je, vraćajući se iz pohoda na Apoloniju (314. ili 312?), naišao na ove izgnanike i, u strahu

²⁰ Arr. *Anab.* V 1-3. Autarijati su nameravali da napadnu Aleksandrovu vojsku u toku njenog povratka sa Dunava. Ovaj plan je osujetio agrijanski kralj Langar, upadom njihovu zemlju.

²¹ Diod. XX 19, 1: Κατὰ δὲ τὴν Μακεδονίαν Κάσανδρος μὲν βοηθήσας Ἀυδολέοντι τῷ Παίωνων βασιλεῖ διαπολεμοῦντι πρὸς Ἀυταριάτας, τοῦτον μὲν ἐκ τῶν κινδύνων ἐρρύσατο, τοὺς δὲ Ἀυταριάτας σὺν τοῖς ἀκολουθοῦσι παισὶ καὶ γυναιξίν ὄντας εἰς δισμυρίους κατέκτισεν παρὰ τὸ καλούμενον Ὀρβηλὸν ὄρος.

²² Pošast žaba (miševi su proširenje prvobitne priče od strane nekog kasnijeg pisca) koja je navela Autarijate na seobu spominje i Diodor (III 30, 3). Apijan (*III*. 4) prepričava sličnu epizodu, sa više detalja (uginule žabe su zatrovale izvore vode što je dovelo do epidemije) ali o njoj govori kao o posledici invazije Kelta na Delfe (279. godine pre n.e.) u kojoj su Autarijati navodno učestvovali. O kiši žaba kao božanskoj kazni uperenoj protiv nekih starobalkanskih plemena govori i Heraklid Lemb, istoričar i državnik iz II veka pre n.e. koji je pokazivao sklonost ka neobičnim i senzacionalnim pričama, ali u njegovoj verziji ova nesreća pogađa Dardance i Peonjane kojima takođe ne ostaje druga mogućnost do iseljenja (C. Müllerus, *Fragmenta historicorum Graecorum III*, Paris 1883, 168, fr. 3).

da bi mogli napasti i Makedoniju, sklopio savez sa njima.²³ Tu epizodu na vrlo sličan način prenosi i Pavle Orozije.²⁴ U ovom slučaju treba slediti Diodorovu verziju koja je logički i hronološki doslednija u odnosu na podatke kasnijih pisaca. Bez daljeg zalaženja u ova vrlo složena pitanja,²⁵ može se zaključiti da Kasandrova akcija protiv Autarijata nije deo neke dugoročne politike ovog vladara, već brza reakcija na trenutne događaje.

Koji su motivi stajali iza Kasandrovog pohoda na Iliriju? Izvori u tom pogledu ništa ne donose ali možda je moguće do odgovora doći posrednim putem. Najčešće tumačenje, koje nesumnjivo sadrži element istine, glasi da je Kasandar sledio tradicionalnu politiku makedonskih kraljeva prema Ilirima, odnosno da je u pitanju bio preventivni udar kojim je eliminisana očekivana pretnja iz Ilirije.²⁶ U istoriografiji je često pisano o pohodima Filipa i Aleksandra protiv Ilira.²⁷ Filip je svoju seriju velikih vojnih uspeha otvorio 358. godine pre n.e. pobedama nad Peonjanima i ilirskim kraljem Bardilisom.²⁸ Orestida i Linkestida su tada trajno pripojene kraljevstvu Argeada a granice Makedonije prema severozapadu su pomerene do Lihnitidskog (Ohridskog) jezera. Dve godine kasnije, Parmenion je vodio vojsku protiv pretnje koju su predstavljali Iliri. Kralj Grab je sklopio savez sa Atinjanima, Peonjanima i Tračanima i pripremao se da napadne Makedoniju, kada ga je Filipov vojskovođa porazio.²⁹ Iliri ponovo napadaju tek u vreme Aleksan-

²³ Iust. *Ep.* XV 2, 1-2: "Dum haec aguntur, Cassander ab Apollonia rediens incidit in Abderitas qui propter ranarum muriumque multitudinem relicto patrio solo sedes quaerebant; ueritus ne Macedoniam occuparent facta pactione in societatem eos recepit agrosque iis ultimos Macedoniae adsignat."

²⁴ Oros. III 23, 36-37: "Cassander Ptolemaeo in victoria particeps factus cum Apolloniam rediret, incidit in Aueniatas: qui propter intolerandae multitudinis ranas et mures relicto patrio solo et antiquis habitaculis emigrantes, novas sedes praetenta interim pace requirebant. 37 sed Cassander et virtutem et multitudinem gentis agnoscens, ne adacti necessitate Macedoniam bello quaterent atque invaderent, receptos in societatem in ultimis Macedoniae finibus conlocat."

²⁵ Za detaljnu analizu problema vid. F. Papazoglu, *The Central Balkan Tribes in Pre-Roman Times. Triballi, Autariatae, Dardanians, Scordisci and Moesians*, Amsterdam 1978, 90-125; M. Šašel-Kos, op. cit., 190-198.

²⁶ Cf. N. G. L. Hammond, F. W. Walbank, *A History of Macedonia III*, Oxford 1988, 154: "Cassander tried to rectify what was evidently a dangerous situation in Illyris – a combination or an incipient combination of Corcyra, the two Greek cities on the coast, and the group of Illyrian tribes ruled by Glaucias, the Taulantii."

²⁷ Izbor iz ove literature: P. Cabanes, op. cit., 54-56; 76-77; M. Errington, *Geschichte Makedoniens von den Anfängen bis zum Untergang des Königreiches*, München 1986, 45-47; F. Papazoglou, Les origines et la destinée d l'Etat illyrien, *Historia* 14 (1965), 161-162; N. G. L. Hammond, Alexander's Campaign in Illyria, *JHS* 94 (1974), 66-87; N. G. L. Hammond, G. T. Griffith, *A History of Macedonia II: 550-336 BC*, Oxford 1979, 212-214, 251; N. G. L. Hammond, F. W. Walbank, *A History of Macedonia III: 336-167 BC*, Oxford 1988, 39-48; K. Nawotka, *Alexander the Great*, Cambridge 2010, 98-100.

²⁸ Diod. XVI 4; Iust. *Ep.* VII 7.

²⁹ Diod. XVI 22, 3.

drovog pohoda protiv Tribala, 335. godine pre n.e. Novi makedonski kralj se vratio iz Podunavlja da odgovori na napad ilirskih vladara Klita i Glaukije (isti kralj koji će pružiti utočište Piru,³⁰ kralj protiv koga se dvadeset godina kasnije borio Kasandar). Oslanjajući se na taktičku varku i proverenu disciplinu svojih trupa, Aleksandar je pobedio Ilire i do kraja njegove vladavine ova plemena miruju.³¹ U ovim slučajevima upadljivo je to da makedonski vladari ili njihove vojskovođe reaguju na već opipljivu vojnu pretnju: pohod je pokrenut protiv Ilira koji se već nalaze na makedonskoj teritoriji ili se okupljaju sa namerom da u nju upadnu. Da li je i Kasandar reagovao na sličnu opasnost tj. da li se kralj Glaukija 314. godine pre n.e. pripremao da napadne Makedoniju? Neke činjenice govore protiv takvog zaključka. Kasandar je stigao u Iliriju *pomorskim putem, sa zapada*, koristeći flotu koja ga je čekala u Jadranskom moru. Ova pojedinost ukazuje na to da je u pitanju bila operacija koja je planirana duže i temeljnije, a ne *ad hoc* odgovor na iznenadnu opasnost. Glavni ciljevi pohoda su bile dve velike luke na obali Ilirije, dok se zaštita makedonske granice i ne pominje. Poprište bitke koju je Kasandar vodio protiv Glaukije nije poznato, ali je verovatno bilo negde u unutrašnjosti Ilirije, severno od Apolonije. Iz izvora ne vidimo da je kralj Taulanata pripremao pohod protiv Makedonije, pre se može izvući suprotan zaključak – Glaukija je skupio svoje snage kao odgovor na makedonski upad u ilirski prostor.³² Na to upućuje i sled događaja pošto je Kasandar imao vremena da se iskrcava, osvoji Apoloniju i pođe na sever u susret ilirskim snagama. Kasandrov pohod se i dalje može tumačiti kao produženje politike prethodnih vladara – obezbeđivanje severozapadne granice Makedonije – ali sada je sredstvo za ostvarenje tog cilja uključivalo osvajanje i kontrolu čitave južne Ilirije. I ovde, kao i u drugim svojim postupcima, Kasandar je odbijao da bude običan nastavljajući politike Argeada.

Drugo tumačenje je srodno prethodnom i povezuje Kasandrovu aktivnost na Jadraniu sa navodnim gusarskim aktivnostima ilirskih plemena. U prvoj polovini prošlog veka, znameniti francuski istoričar i numizmatičar M. Holleaux, zastupao je tezu o ilirskim gusarima kao vekovnoj pretnji za saobraćaj na Mediteranu. U eksploziji aktivnosti ilirskih gusara 231-230. godine pre n.e., o kojoj detaljno piše Polibije, pošto je direktno vodila u Prvi ilirski rat,³³ Holleaux je video samo jednu manifestaciju pojave koja je ima-

³⁰ Plut. *Pyrrh.* 3.

³¹ Arr. *An I* 5-6; Diod. XVI 8, 1.

³² Mada ne obavezno i prostor Glaukijinog plemena, Taulanata, koji se pružao severno od Epidamna.

³³ Polyb. II 2-10. Postoji mogućnost i da je Polibije preneglasio snagu i značaj ilirskih gusara, kako bi istakao njihovu ulogu u izbivanju Prvog ilirskog rata. Ostali izvori (App. *Ill.* 7; Cass. Dio XII 49) uzroke rata predstavljaju drugačije, cf. D. Dzino, *Illyricum in Roman Politics 229 BC – AD 68*, Cambridge 2010, 48-49; M, Šašel-Kos, op. cit., 252-262.

la dugu istoriju. Na sličan način je tumačio i politiku makedonskih vladara prema Iliriji. U arhajsko i klasično doba, moćni grčki gradovi poput Korinta, Korkire i Sirakuze, štitali su Jonsko more od gusara, da bi kasnije tu odgovornost preuzeli makedonski i epirski kraljevi.³⁴ Prema Holleaux-u, ne samo da su makedonski kraljevi morali da štite kopnene granice svoje zemlje već i da kontrolišu Otrantski kanal kako bi aktivnosti ilirskih gusara bile ograničene na Jadransko more. Opadanje Epira posle smrti Aleksandra II i zauzetost Antigona Gonate borbom za Egejsko more, navodno su bili glavni faktori koji su otvorili Jonsko more za ilirske gusare.³⁵

Usvajanje navedenog shvatanja pruža jednostavno objašnjenje za Kasandrovu aktivnost u Iliriji. Cilj pohoda bio je kontrola nad moreuzom i zauzdavanje gusarske pretnje, u skladu sa tradicionalnom politikom grčkih gradova i makedonskih kraljeva.³⁶ Ali Holleaux-ova teza, mada je dugo vremena bila prihvaćena bez veće polemike³⁷ (nije retkost da se sličan stav iznosi i kasnije),³⁸ gotovo da nema nikakvu podršku u izvorima. Ona počiva na prenošenju situacije iz 231. godine pre n.e. u dalju prošlost, uprkos tome što Polibije jasno saopštava da je takvo stanje predstavljalo presedan i da je tadašnji ilirski kralj, Agron, imao mnogo veće kopnene i pomorske snage od svojih prethodnika.³⁹ Nema dokaza da su ilirski gusari predstavljali značajnu

³⁴ M. Holleaux, *Les Romains en Illyrie*, u: id., *Études d'épigraphie et d'histoire grecques IV: Rome, la Macédoine et l'orient grec*, Paris, 1952, 79-82; id., *The Romans in Illyria*, u: *CAH VII*, 824-829.

³⁵ M. Holleaux, *The Romans in Illyria*, u: *CAH VII*, 826.

³⁶ Cf. M. Holleaux, op. cit., 825-826: "Nevertheless, so long as Macedon under Philip and Alexander the Great made its tutelary influence felt upon the seas, and again, when Cassander, Agathocles and Demetrius successively occupied the entrance to the Straits of Otranto, and still later, when Pyrrhus and his son Alexander II extended their authority over the seaboard from the Corinthian Gulf beyond Dyrrachium (Epidamnus), we may well believe that the evil, confined within its ancient limits, did not extend very far into Greek waters."

³⁷ U osnovnom radu napisanom o gusarenju na antičkom Mediteranu u prvoj polovini XX veka, dosledno se ponavljaju ovi stavovi, gotovo bez navođenja izvorne potpore: H. A. Ormerod, *Piracy in the Ancient World: an Essay in Mediterranean History*, London 1924, 166-171. Cf. S. Casson, *Macedonia, Thrace and Illyria: Their Relations to Greece from the Earliest Times Down to the Time of Philip son of Amyntas*, Oxford 1926, 320 i 324: "Hellenic enterprise on the mainland was thus confined in the fifth and sixth centuries B.C. almost entirely to southern Albania and Epirus, and Epidamnus was the furthest limit of Greek penetration. *Northwards the Adriatic was in the hands of Illyrian pirates on the east side and Etruscan navies on the west.*"

³⁸ Na pr. A. Stipčević, op. cit., 31-32. Cf. J. Wilkes, *Dalmatia*, London 1969, 187: "The economic background to this society was also piracy, an activity for which the Liburni were renowned in their fast warships (*liburnae*)."; id., *The Illyrians*, Cambridge MA 1996, 157: "The Illyrians used the lembus, a small and fast warship with a single bank of oars which could carry 50 soldiers in addition to the rowers. *Raid by sea from the Adriatic were probably a familiar threat to the northwestern Greeks.*"

³⁹ Polyb. II 2.

pretnju za mediteranske pomorce pre druge polovine III veka pre n.e. (vreme kada gusarenje širom Sredozemlja doživljava polet!) niti da su se raniji makedonski vladari bavili njima.⁴⁰ Filip i Aleksandar sasvim sigurno nikada nisu prodrli do Jadranskog mora, niti je bilo posebnih razloga da to čine. Vladavina Antigona Gonate nije značila napuštanje „tradicionalne“ brige makedonskih vladara o Otrantskom prolazu jer je Kasandar bio prvi makedonski vladar koji se uopšte bavio ovim područjem. Stoga, ako Kasandar u svom pohodu na obale Ilirije nije sledio primere prethodnih vladara, njegov poduhvat se mora okarakterisati kao nov momenat u istoriji makedonsko-ilirskih odnosa.

Pet važnih pojedinosti vode ka zaključku da je Kasandar imao naročite planove prema zemljama oko Jonskog i Jadranskog mora, planove koji su uključivali trajno osvajanje i vojno prisustvo u tim oblastima:

1) pohod iz 314. godine pre n.e. bio je pažljivo pripreman i izveden pomorskim putem, zahvaljujući floti koja je prethodno poslata u Jonsko more;

2) napadu na obale Ilirije prethodila je intervencija na jonskim ostrvima i zauzimanje Leukade;

3) prevashodni cilj napada bile su luke Apolonija i Epidamno – Kasandar se sukobio sa Ilirima tek po osvajanju Apolonije;

4) Kasandar je osnovao grad u centru osvojene oblasti, na putu koji povezuje Makedoniju sa Jadranskim morem;

5) Korkira, ostrvska država u Jonskom moru, reagovala je energično i neprijateljski na makedonsko prisustvo u ovom delu Sredozemlja, što ukazuje da su se stanovnici ostrva osetili ozbiljno ugroženim.

I Kasandrove intervencije u Epiru se mogu tumačiti kao deo šireg konteksta njegove zapadne politike.

Ni Filip II ni Aleksandar III nisu pokazivali veće interesovanje za Jonsko ili Jadransko more, niti su ikada povelili vojsku tako daleko na zapad. Za njih se ilirsko pitanje svodilo na postojanje ili nepostojanje pretnje po bezbednost Makedonije. Pošto su, svaki na početku svoje vladavine, slomili vojnu moć ilirskih vladara i primorali ih da priznaju vrhovnu vlast Makedonije, ovi kraljevi su se okrenuli drugim ciljevima i drugim prostorima. Kasandrove ambicije i pristup ilirskom pitanju predstavljaju inovaciju u makedon-

⁴⁰ Za sveobuhvatnu i ubedljivu kritiku ove teze vid. H. J. Dell, *The Origin and the Nature of Illyrian Piracy*, *Historia* 16-3 (1967), 344-358; cf. i P. Cabanes, op. cit., 140-142. G. Bandelli, *La pirateria adriatica di età repubblicana come fenomeno endemico*, u: L. Braccesi, *La pirateria nell'Adriatico antico*, *Hesperia* 19, Roma 2004, 61-68 kritikuje Dell-ove stavove i zaključke jer su, navodno, zasnovani samo na ćutanju izvora („La conclusione di Harri J. Dell, fondata su *argumenta ex silentio*...”), mada ni sam nije mogao da navede primer gusarske akcije Ilira pre sredine III veka pre n.e. Svi direktni dokazi o „endemskoj prirodi“ gusarenja na Jadranu odnose se na period između III i I veka pre n.e. Iliri imaju vrlo skromno mesto u novijoj sintezi o gusarenju na drevnom Mediteranu, Ph. de Souza, *Piracy in the Graeco-Roman World*, Cambridge 1999, 76-80.

skoj spoljnoj politici, koja na neki način nagoveštava zapadne ambicije Filipa V. On je zaposeo južnu Iliriju i grčke gradove na njenoj obali sa jasnom namerom da ih trajno zadrži i, verovatno, upotrebi kao polazište za dalju ekspanziju. Dokle su tačno išli njegovi planovi i da li su bili ograničeni na obale Balkana, danas ne možemo znati. Kasandru nije pošlo za rukom da zadrži ni osvojene gradove ni unutrašnjost južne Ilirije, izuzev možda Dasaretije. Za takav ishod su krive opšte okolnosti.

Tokom većeg dela njegove dramatične vladavine, Kasandra su pritisnuli problemi mnogo važniji od Ilirije i jadranskih luka. Prioritet je bila odbrana njegovog položaja u Makedoniji i Grčkoj. Antigonov pritisak na Grčku (i Trakiju) bio je na vrhuncu u toku 313. i 312. godine pre n.e. Upravo tada, Kasandar je morao da odustane od Ilirije. On više nije mogao da priušti da svoju flotu, koja je odigrala tako veliku ulogu u pohodu iz 314. godine pre n.e., šalje van Egejskog mora. Ni nakon mira iz 311. godine pre n.e. nije nastupilo potpuno zatišje. U tom periodu Kasandar je doneo odluku o eliminaciji kraljevske porodice, intervenisao u Peoniji i sprečio Poliperhontov pokušaj uzdizanja novog pretendenta na makedonski presto. Potom su usledile Ptolemejeva i Demetrijeva intervencija u Grčkoj i narednih nekoliko godina Grčka je ponovo bila izvor najvećih strepnji.⁴¹ Tek nakon sloma Antigonida za Kasandra nastupa period neosporne sigurnosti.⁴² Godine 298. pre n.e. vodio je pomorsku ekspediciju protiv Korkire, mada ga je narušeno zdravlje sprečilo da neposredno učestvuje u borbama. Dolazak Agatokla i njegove armade bio je spas za Korkiru a Makedonce zamalo koštao čitave flote.⁴³ Ova neuspešna ekspedicija se može tumačiti kao prvi izraz nove faze u Kasandrovoj politici prema zapadu ali njegova prevremena smrt (u proleće 297. godine pre n.e.) stavlja tačku na to. Da li je bilo intervencija u Iliriji u ovo vreme? Poslednji put za kralja Glaukiju čujemo 303/302. godine pre n.e.⁴⁴ ali iz toga ne treba zaključivati da je ubrzo umro ili da mu je vladavina okončana na drugi način. Stanje izvora za period nakon 302. godine pre n.e. je takvo da se na osnovu odsustva informacija ne smeju izvlačiti nikakvi zaključci. I dalje je potrebno da se neprestano podsećamo koliko malo znamo o političkoj istoriji helenističkog sveta u prvoj polovini III veka pre n.e.

Određena zapažanja se mogu istaći kao zaključak. Kasandrov pohod na Iliriju 314. godine pre n.e. bio je planskog karaktera, unapred pripremljen i izveden bez očigledne provokacije od strane ilirskih plemena. Cilj, naravno ostvaren, bio je dvojak: ovladavanje velikim lukama na ilirskoj oba-

⁴¹ N. G. L. Hammond, F. W. Walbank, *A History of Macedonia III: 336-167 BC*, Oxford 1988, 162-178.

⁴² N. G. L. Hammond, F. W. Walbank, op. cit., 199-210.

⁴³ Diod. XXI 2.

⁴⁴ Plut. *Pyrrh.* 4.

li i uspostavljanje kopnene veze između Jadranskog mora i Makedonije. Smeštanje garnizona i osnivanje čitavog grada u središtu osvojene teritorije upućuju na nameru da se ona trajno zaposedne i integriše u makedonsku državu. Kasandrovi postupci nisu bili prost produžetak politike ranijih makedonskih kraljeva koji su intervenisali u Iliriji samo u slučaju neposredne vojne pretnje i nikada nisu pokazivali interesovanje za širenje u pravcu Jadranskog mora. Makedonsko osvajanje bilo je kratkog daha jer Kasandar nije bio u mogućnosti da posveti odgovarajuće snage očuvanju zaposednutih oblasti: borbe na drugim ratištima su imale prioritet. I u ovom slučaju uočava se znatan raskorak između ambicioznih planova i realnih mogućnosti – situacija koja se tako često sreće u istoriji helenističkog doba.

Nemanja VUJČIĆ

THE ILLYRIAN POLICY OF CASSANDER

Summary

Two campaigns led by Cassander, the future king of Macedonia, into southern Illyria received little attention from the historians of ancient Macedonia and the Hellenistic world. Historians interested in tribes and kingdoms of ancient Balkans viewed these events as an indication of growing importance of Illyria and Adriatic for the Hellenistic rulers as well as the proof for the considerable power and prominence enjoyed by Glaucias, the king of the Illyrian tribe of Taulantii. However, it is well worth to examine these events from the standpoint of political history of Macedonia and of interests and ambitions of its *de facto* ruler at the time.

During the first campaign, probably in the autumn of 314 BC, Cassander transported his army by sea, using the fleet (presumably) brought from the Aegean. The army embarked in Acarnania, and landed near Apollonia in southern Illyria, taking the island of Leucas along the way. Cassander swiftly took Apollonia, marched inland to meet and defeat a host of Glaucias. After the victory he occupied Epidamnus on the coast of the present-day Albania and temporarily established Macedonian control over what seems to be a vast portion of the southern Illyria. It was probably at this time that he founded the city of Antipatreia (probably the modern Berat), situated on a strategic spot, halfway between the newly acquired Adriatic ports and the Macedonian interior. These achievements were however shattered after less than two years by the joint actions of Glaucias and the island state of Corcyra. Cassander could react upon these setbacks only after a considerable delay and with an army of inadequate size. In a battle fought under the walls of Apollonia, his army was beaten and forced to retreat to Macedonia (beginning of winter 312/311 BC); Leucas was

lost to Corcyrians as well. *So far as we know*, Cassander made no further attempts to reestablish Macedonian presence on the Adriatic coast, although he did lead an unsuccessful expedition against Corcyra in 298 BC.

Actions described above are usually interpreted as a continuation of the traditional policy of Macedonian kings (or, at least, that of Philip and Alexander) toward Illyrians. Cassander's aim was either to forestall a threat posed by Illyrians against the safety of Macedonia or, according to some historians, to gain control of the Strait of Otranto, in order to curb the ever present danger of Illyrian piracy. These explanations seem unsatisfactory. Differences between Illyrian campaigns of Phillip and Alexander, and that of Cassander are striking. The Argead kings reacted to the imminent Illyrian threat, usually fighting Illyrian hosts that were already well within the borders of their kingdom. After these invaders were decisively beaten and peace arrangements imposed, there was no need to pursue further objectives inside Illyria itself. Neither Philip nor Alexander ever reached the coast of the Adriatic sea or had any reason to do so. Cassander invaded Illyria *from the west*, which was something new in the history of Macedonian dealings with its western neighbors. He occupied two main Greek ports on the Illyrian coast as well as the large part of the hinterland. The fact that he founded a city, Antipatreia in Dassaretis, provides sufficient proof that a permanent occupation of a wider area was planned. The presence of the large fleet in the Ionian sea indicates that the whole operation was carefully planned well in advance. There is no evidence that at the time Glaucias (or any other Illyrian king or warlord) had designs against Macedonia, it rather seems that the order of events was the other way around: Glaucias reacted against the Macedonian incursion into southern Illyria. Similarly, there is hardly any evidence that Cassander (or any other Macedonian ruler for that matter) concerned himself with the Illyrian piracy in the Adriatic or Ionian sea. It is dubious whether Illyrians actually posed a threat of any significance for the larger Mediterranean maritime and commercial traffic prior to the second half of the 3rd century BC. Rather than merely continuing Argead policy in this area, Cassander initiated his own and it went far beyond the simple protection of the western borders of his kingdom.

It is difficult to gauge just how extensive were Cassander's ambitions in the west. The breakdown of his initial conquests is largely due to wider issues of the struggles between the Diadochi. After 313 BC it was increasingly difficult for him to devote much attention to the western borders: the immediate threat to his survival in Macedonia were Antigonid forces in Aegean and Asia Minor. The possession of southern Illyria and that of the cities on the Adriatic coast, valuable gains as they were, had to be sacrificed for the more important goals. In some respects, Cassander's policy in Illyria foreshadows that of Philip V.